

EKOTURIZM TUSHUNCHASI VA UNING HOZIRGI ZAMONDAGI IJTIMOY- IQTISODIY ROLI

Xolmirzayev Sobir

Termiz davlat universiteti magistranti

Annotation: *In this article, the concept of ecotourism and ways to develop and improve its socio-economic importance at the present time are highlighted.*

Keywords: *ecological tourism, ecotourism, tourism industry, sustainability in tourism*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada ekoturizm tushunchasi va uning hozirgi zamondagi ijtimoiy iqtisodiy ahamiyatini rivojlantirish va takomillashtirish yo'llari yoritilgan .*

Kalit so'zlar: *ekologik turizm, ekoturizm, turizm industriyasi , turizmda barqarorlik*

Аннотация: *В данной статье освещены понятие экотуризма и пути развития и повышения его социально-экономического значения в настоящее время.*

Ключевые слова: *экологический туризм, экотуризм, индустрия туризма, устойчивость в туризме.*

Zamonaviy turizm industriyasi jahon iqtisodiyotining eng yirik yuqori daromadli va dinamik tarmoqlaridan biridir. Buning asosiy sabablari sayohatga doimiy o'sib borayotgan talab va sanoatning nisbatan yuqori rentabellik darajasidir.

Ekoturizm turizm industriyasining eng tez rivojlanayotgan tarmoqlaridan biridir. Ekoturizm jamiyati (AQSh) ta'rifiga ko'ra, "ekoturizm - bu tabiatda tabiiy majmualarga zarar yetkazmaydigan, tabiatni muhofaza qilish va mahalliy aholi farovonligini oshirishga xizmat qiladigan har qanday turizm va dam olish turidir". Boshqacha qilib aytganda, "ekoturizm - bu barqaror va tabiatga asoslangan turizm va rekreatsiya". Turizmdagi barqarorlik esa turizmning ekologik, ijtimoiy-madaniy va iqtisodiy ta'sirining ijobiy umumiy muvozanatini hamda tashrif buyuruvchilarning bir-biriga ijobiy ta'sirini nazarda tutadi. Bundan ko'rinib turibdiki, ekoturizmning o'ziga xos xususiyatlari shundaki, u insonning tabiat bilan muloqot qilish istagini yuzaga keltiradi va qondiradi, ekologiya, madaniyat va estetikaga salbiy ta'sir ko'rsatishning oldini oladi, turizm salohiyatini tabiat manfaati va ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotga xizmat qiladi. Bundan tashqari, ekoturizmning rivojlanishi tashrif buyuruvchilar va mahalliy aholining ekologik, ma'rifiy va umumiy madaniy darajasini oshirishga yordam beradi. Ekoturizm va uning rivojlanishi nafaqat o'rganilayotgan hududning ijtimoiy-iqtisodiy sharoitiga bog'liq bo'libgina qolmasdan balki shu hududning tabiiy sharoitiga, unda ekoturistik ob'ektlarning mavjudligiga va ularning geografik o'rniga ham bog'liqdir. Chunki tabiiy sharoit xususiyatlari hududning ekoturistik imkoniyatlarini va uning qaysi turlarini rivojlantirish mumkinligini aniqlashga imkon beradi.

Respublikamiz o'zining turistik resurslari bo'yicha Markaziy Osiyoda oldingi, dunyoda noyob turistik potensialga ega bo'lgan 10-15 ta davlat orasida joy egallaydi. Uning hududida har xil tarixiy davrlarga mansub noyob arxitektura, tarixiy va tabiat yodgorliklari mavjud.

O'zbekistonga turistlarni jalb qiluvchi asosiy omil bu uning maftunkor tabiatidir, uning xilma-xilligidir. Sababi O'zbekiston iqlimi, ob-havosi yil davomida dam olish va ekoturizmni rivojlantirish uchun qulayligi bilan ajralib turadi. Jumladan, geografik o'rni qulay, tabiiy sharoiti va ekoturistik imkoniyatlari xilma-xil bo'lgan, sanoat rivojlangan va aholi zich yashaydigan Toshkent viloyatida ekoturlarga talab yuqori.

Misol uchun, viloyatning ekoturistik salohiyati yuqori bo'lib, uni jadal sur'atlar bilan rivojlantirish uchun barcha imkoniyatlar mavjud. Misol uchun, Bo'stonliq tumani o'zining ekoturistik salohiyati bilan viloyatning boshqa tumanlaridan ajralib turadi. Eng muhimi, hududda turizmning ayniqsa, ekoturizmning barcha yo'nalishlarini rivojlantirish imkoniyati mavjud.

Shu ma'noda bugun tumanda bo'sh turgan va samarasiz foydalanilayotgan ob'ektlarni sotish orqali ular negizida turizm va xizmat ko'rsatish infratuzilmasini rivojlantirish bo'yicha tizimli ishlar olib borilmoqda. Xususan, 80 ga yaqin davlat ob'ektlarini xususiylashtirish rejalashtirilgan. Bu orqali turizm sohasida davlat ishtiroki qisqartiriladi va xususiy tadbirkorlik rivojlanadi. 15 mingtagacha yangi ish o'rni yaratiladi.

Shu o'rinda qayd etish kerakki, bugun ekologik inqirozning sayyoraviy tus olishi insoniyatni tashvishga solmoqda. Ekologik muammolarning dunyo miqyosida haddan tashqari og'irlashib ketayotgani zamirida tabiatning o'zini-o'zi tiklash kuchi pasayayotgani, uning resurslari kamaygani, atrof-muhit ifloslanib, zaharlanib borayotgani yotadi. Bu borada aholining ekologik madaniyatini yuksaltirish, atrof-muhitga oqilona munosabatda bo'lish, tabiat ne'matlarini kelgusi avlodlar uchun asrab-avaylash o'ta muhimdir. Zero, ekologik ta'lim-tarbiya tabiat va jamiyat o'rtasidagi uzviylikni ta'minlash hamda tabiiy barqarorlikni saqlashda muhim ahamiyatga egadir.

Ekoturizmni rivojlantirishdan ko'zlangan maqsad quyidagilardan iborat:

- jahon turistik xizmat bozorida O'zbekistonning ekoturistik salohiyati, tabiiy potentsiali va resurslarini namoyish qilish

- xududlarning , ayniqsa tabiatning geotizimlarning ekoturistik resurslari va imkoniyatlaridan yanada samarali foydalanishga qaratilgan ilmiy tadqiqotlar olib borishni rag'batlantirish

- turizmni rivojlantirishda ekoturizmning axamiyati va ulushini oshirish

- O'zbekistonda joriy etilgan turistik faoliyatda ekoturistik xizmatlar sifatini tubdan takomillashtirish va ekoturistik xizmatlar xajmini jadal oshirish

- istiqbolda ekoturizmni rivojlantirishga qaratilgan ilmiy, innovatsion va metodik ishlnmalarni yaratish

Xulosa qilib aytganda, ekoturizmning quyidagi ijobiy iqtisodiy va shu bilan birga ijtimoiy funktsiyalarini ajratib ko'rsatishimiz mumkin:

- mahalliy aholi uchun yangi ish o'rinlarini yaratish;

- tabiatdan foydalanishning an'anaviy shakllarini rag'batlantirish;

- ekologik toza oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqarish;

- infratuzilma va xizmatlar sohasiga hamda tabiatni muhofaza qilishga investitsiyalar hajmini oshirish;
- mahalliy aholi farovonligining o'sishi;
- turizm va ekologiya kasblarini egallashga qaratilgan maxsus ta'limni rivojlantirish;
- hunarmandchilikni rivojlantirish;
- mahalliy o'zini o'zi boshqarishni rivojlantirish;
- mahalliy aholi manfaatlarini hisobga olgan holda "ichkaridan" rivojlanish rejalarini shakllantirish.